

**Доц. др Николина Грбић Павловић
Др Мирослав Ђурић
Свјетлана Бијелић
Славица Букара**

**ПРИРУЧНИК ЗА ПРИМЈЕНУ
ПОЛИЦИЈСКОГ УПОЗОРЕЊА ПРЕМА
МАЛОЉЕТНИЦИМА**

Бања Лука, 2016. године

ПРИРУЧНИК ЗА ПРИМЈЕНУ ПОЛИЦИЈСКОГ УПОЗОРЕЊА ПРЕМА МАЛОЉЕТНИЦИМА

Издавач:

Министарство унутрашњих послова Републике Српске

За издавача:

Мр Драган Лукач

Министар унутрашњих послова

Главни и одговорни уредник:

Др Миле Шикман

Управа за полицијско образовање

Рецензент:

Проф. др Љубинко Митровић

Омбудсман за људска права БиХ

Аутори:

Доц. др Николина Грбић Павловић

Висока школа унутрашњих послова

Др Мирослав Ђурић

Центар јавне безбједности Бања Лука

Свјетлана Бијелић

Управа криминалистичке полиције

Славица Букара

Полицијска станица Лакташи

Лектор:

Јелена Шкрбић

Висока школа унутрашњих послова

Технички уредник:

Александар Миладиновић, мр

Јединица за основну обуку – Полицијска академија

Штампа:

Тираж:

ISBN

С А Д Р Ж А Ј

РЕЦЕНЗИЈА.....	7
ПРЕДГОВОР	11
УЛОГА ПОЛИЦИЈЕ У ПОСТУПКУ ИЗРИЦАЊА ПОЛИЦИЈСКОГ УПОЗОРЕЊА ПРЕМА МАЛОЉЕТНИЦИМА.....	13
ПРЕГЛЕД ПРИМЈЕНЕ ПОЛИЦИЈСКОГ УПОЗОРЕЊА	23
ПРОЦЕДУРА ИЗРИЦАЊА ПОЛИЦИЈСКОГ УПОЗОРЕЊА ...	25
Прилог 1. Захтјев за социјалну анамнезу.....	29
Прилог 2. Захтјев за достављање података из евиденције о изреченим васпитним мјерама	31
Прилог 3. Захтјев за достављање података из евиденције о изреченим васпитним препорукама	33
Прилог 4. Захтјев за достављање података из евиденције о изреченим васпитним препорукама	35
Прилог 5. Права малољетника-осумњиченог у кривичном поступку (извод из закона)	37
Прилог 6. Службена забиљешка о ангажовању браниоца.....	39
Прилог 7. Приједлог за постављање браниоца са посебним знањима.....	41
Прилог 8. Записник о испитивању малољетника	43
Прилог 9. Садржај исказа малољетника	49
Прилог 10. Приједлог за изрицање мјере полицијско упозорење	53
Прилог 11. Одлука о изрицању мјере полицијског упозорења.....	55
Прилог 12. Обавјештење о изреченој мјери полицијског упозорења.....	57
ЛИТЕРАТУРА	59

РЕЦЕНЗИЈА
ПРИРУЧНИКА ЗА ПРИМЈЕНУ ПОЛИЦИЈСКОГ
УПОЗОРЕЊА ПРЕМА МАЛОЉЕТНИЦИМА

аутора доц. др Николине Грбић-Павловић и др.

У издању Министарства унутрашњих послова Републике Српске ових дана из штампе треба да изађе посебан приручник под називом "ПРИРУЧНИК ЗА ПРИМЈЕНУ ПОЛИЦИЈСКОГ УПОЗОРЕЊА ПРЕМА МАЛОЉЕТНИЦИМА" написан и припремљен од стране четворочланог ауторског тима на челу са доц. др Николином Грбић-Павловић, наставником у Високој школи унутрашњих послова у Бањој Луци. Најприје желим да истакнем да сам са великим задовољством прихватио позив ауторског тима да за њихов рукопис напишем неколико ријечи.

Овај приручник, тиче се једног изнимно занимљивог правног института који се у нашем казненом законодавству појавио 2010. године (са доношењем Закона о заштити и поступању са дјецом и малољетницима у кривичном поступку Републике Српске), а своје извориште има у канадском малољетничком кривичном законодавству. Дакле, ради се о полицијском упозорењу као резултату савременог тренда у свијету у области посебне гране права - малољетничког казненог права, који се креће у два правца: први, према којем је у савременом малољетничком казненом праву данас све присутније тзв. скретање или диверзија од класичног кривичног поступка и други који се тиче увођења нових, алтернативних мјера или супститута класичним кривичним санкцијама. Увођење мјере полицијског упозорења као супститута другим алтернативним мјерама и кривичним санкцијама у наше законодавство представља и знак повјерења друштва и свакако законодавца у Министарство унутрашњих послова Републике Српске и његове припаднике. Јер, не треба заборавити да полицијски службеници изрицањем полицијског упозорења рјешавају конкретан "малољетнички предмет" и на својеврстан начин "пресуђују" у њему јер доносе коначну одлуку (на коју нико нема право улагања правног лијека). А да је квалитет рада припадника Министарства на примјени ове мјере дошао до пуног изражаја јасно је и из истраживања које смо провели прошле године према

којем су у периоду од 1. јануара 2011. године до 30. јуна 2015. године изречена укупно 163 полицијска упозорења према малољетницима који су учинили неко од кривичних дјела, а на основу званичних статистичких података Републичког тужилаштва Републике Српске. Ни у једном случају, надлежна тужилаштва нису ускратила полицијским службеницима и полицији уопште своје "одобрење", те су у сва 163 предмета дала одобрење за изрицање мјере полицијског упозорења.

Да је мјера полицијског упозорења постала општеприхваћена у малољетничком казном праву Републике Српске и Босне и Херцеговине свједоче још два податка: прво, она је предвиђена и у остала два малољетничка закона у Босни и Херцеговини (односно у законима о малољетницима Федерације Босне и Херцеговине и Брчко Дистрикта) и друго, полицијско упозорење као посебна алтернатива прекршајним санкцијама предвиђено је и у најновијем Закону о прекршајима Републике Српске од 2014. године. О увођењу ове непеналне мјере размишља се и у неким земљама из нашег окружења попут Србије, Словеније, Црне Горе итд.

Овај приручник писан је на пријемчив и приступачан начин и веома је једноставан за употребу, с једне стране, а истовремено, он представља елаборацију теоријских и практичних схватања и знања домаћих и иностраних правних стручњака.

Овај приручник, служиће, прије свега, полицијским службеницима запосленим на пословима сузбијања малољетничке делинквенције у Министарству унутрашњих послова Републике Српске, затим студентима додипломских, последиједипломских, специјалистичких, односно докторских студија на правним факултетима, али и студентима других правних, криминалистичких, безбједносних и сродних факултета и високих школа у припремању испита и других облика наставних активности, као и колегама правницима, али и судијама, адвокатима, тужиоцима, социјалним радницима, вјештацима и свима другима који се овом проблематиком у свом свакодневном раду баве.

Приручник, несумњиво је, представља и спој и резултат вишегодишњег континуираног интересовања и праћења од стране

његових аутора. Надаље, свакако треба истаћи да је приручник својом структуром, садржајем, а посебно обимом у потпуности прилагођен сврси која се тражи од стране његовог издавача. Јер сама концепција, структура, систем и метод излагања приручника управо су и постављени на начин да се олакша рад полицијским службеницима у примјени ове непеналне мјере.

На крају приручника, аутори су дали и списак коришћене литературе који, и без читања самог приручника, говори о озбиљности приступа аутора у његовој изради.

Имајући у виду изнесено може се констатовати да приручник четворочланог ауторског тима у саставу доц. др Николина Грбић-Павловић, др Мирослав Ђурић, Свјетлана Бијелић и Славица Букара под називом “ПРИРУЧНИК ЗА ПРИМЈЕНУ ПОЛИЦИЈСКОГ УПОЗОРЕЊА ПРЕМА МАЛОЉЕТНИЦИМА” и по квалитету и по обиму садржаја испуњава све услове за објављивање. С обзиром на све напријед истакнуто, представља ми задовољство да предложим издавачу да рукопис који носи наслов “ПРИРУЧНИК ЗА ПРИМЈЕНУ ПОЛИЦИЈСКОГ УПОЗОРЕЊА ПРЕМА МАЛОЉЕТНИЦИМА” штампа као приручник.

У Бањој Луци, марта 2016. године

РЕЦЕНЗЕНТ
Проф. др Љубинко Митровић

ПРЕДГОВОР

Приручник за примјену полицијског упозорења представља резултат једне од пројектних активности пројекта „Правда за свако дијете“ коју је у претходном периоду реализовало Министарство унутрашњих послова Републике Српске у сарадњи са УНИЦЕФ-ом. Партнери УНИЦЕФ-у у овом конкретном пројекту су Шведска агенција за развој (Sida) и Влада Швајцарске (SDC), као и друга министарства са ентитетског нивоа и нивоа БиХ.

Радна група у саставу доц. др Николина Грбић Павловић, др Мирослав Ђурић, Свјетлана Бијелић (чланови Координационог тима за праћење и унапређење рада организационих јединица Министарства унутрашњих послова Републике Српске који раде на пословима малољетничке делинквенције) и Славица Букара (инспектор у Полицијској станици у Лакташима) припремила је материјал који се налази пред Вама.

Ступањем Закона о заштити и поступању са дјецом и малољетницима у кривичном поступку Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број 13/2010, 61/2013) на снагу, уведена је и једна од најзначајних новина када су у питању мјере и санкције за малољетне починиоце кривичних дјела, а то је мјера полицијско упозорење. Потом је у Министарству унутрашњих послова Републике Српске донесен и Правилник о примјени мјере полицијског упозорења („Службени гласник Републике Српске“, број 117/2010). С обзиром на то да се ова мјера по први пут примјењује у нашем позитивном законодавству, јавила се и идеја, али и потреба да се на једном мјесту налазе сви практични инструменти потребни за ефикасну примјену полицијског упозорења.

Овај Приручник је и настао управо с намјером њених аутора да послужи свима који се директно или индиректно баве примјеном мјере полицијског упозорења, а прије свега припадницима Министарства унутрашњих послова који директно раде на пословима и задацима спречавања и сузбијања малољетничког криминалитета, али и другим стручњацима који се током свог посла сусрећу са примјеном ове мјере.

Аутори

УЛОГА ПОЛИЦИЈЕ У ПОСТУПКУ ИЗРИЦАЊА ПОЛИЦИЈСКОГ УПОЗОРЕЊА ПРЕМА МАЛОЉЕТНИЦИМА

Данас, када се криминалитет посматра као један од најтежих друштвених проблема и највећих пријетњи квалитету човјековог живота уопште, преступништво малољетника се нарочито издваја. Малољетници се све чешће појављују као учиниоци кривичних дјела.¹ Ради праћења међународних стандарда у области малољетничког законодавства, у децембру 2009. године у Републици Српској, по први пут, као *lex specialis*, донесен је Закон о заштити и поступању са дјецом и малољетницима у кривичном поступку. Пратећи међународне стандарде из области заштите и поступања с дјецом и малољетницима, а по узору на савремене законодавне системе, наведени Закон садржи цјелине које систематски рјешавају питања малољетничког преступништва. У Закону је садржана и образложена улога појединих државних органа у поступку према малољетницима, прије свега, улога органа правосуђа, односно судова и тужилаштва за малољетнике, затим улога органа старатељства, и на крају (или можда прије свих) – улога полицијских органа.²

Улога полиције, односно полицијских службеника у поступку према малољетницима изузетно је обимна, сложена и значајна. Наравно, разлог је једноставан, а он се односи на чињеницу да први контакт, односно прву комуникацију са малољетним лицем у сукобу са законом, по правилу, остварују припадници полиције који током свих поступака и интеракција са дјецом и малољетницима у првом плану морају имати најбољи интерес дјетета.³ С друге стране, полицијски службеници који су

¹ Види шире: Мацановић, Н., Грбић-Павловић, Н., Купрешанин, Ј.: *Малољетничка делинквенција – превенција и ресоцијализација*, Удружење наставника и сарадника Универзитета у Бањој Луци и Европски дефендологија центар, Бања Лука, 2016.

² Митровић, Љ., Грбић-Павловић, Н.: *Улога полиције у поступку према малољетницима*, зборник радова, Сузбијање криминала у оквиру међународне полицијске сарадње, Криминалистичко-полицијска академија, Београд, 2011, стр. 141.

³ Бачановић, О., Јованова, Н.: *Превенција малолетничког преступништва у Републици Македонији (законски оквир, стратегија, превентивни програми,*

посебно едуковани, односно оспособљени за поступање према малољетницима, по правилу, чине и прву, а често и најважнију карику организоване и стручне борбе, како против малољетничког преступништва, тако и у кривичноправној заштити дјече и малољетника оштећених кривичним дјелима.

Прије свега, треба истаћи да поступати према малољетном лицу могу искључиво они полицијски службеници који посједују посебна знања из области права дјетета и малољетничког преступништва.

Када говоримо о мјерама, васпитним препорукама и кривичним санкцијама које се предузимају према малољетним учиниоцима кривичних дјела, Законом је прописана и посебна мјера упозорења под називом *полицијско упозорење*, која се по први пут појављује на овим просторима. Ради се, дакле, о формалној опомен, односно посебном упозорењу, које изриче полиција⁴ малољетном учиниоцу кривичног дјела за које је прописана новчана казна или казна затвора до три године (тзв. багателни криминалитет). Подразумијева се да полицијско упозорење изриче полицијски службеник са посебним знањима из области права дјетета и малољетничког преступништва.⁵

перспективе), зборник радова, Сузбијање криминала у оквиру међународне полицијске сарадње, Криминалистичко-полицијска академија, Београд, 2011, стр. 211.

⁴ Види шире: Пру, Ж.: *Канадски Закон о кривичном гоњењу малолетника*, Зборник радова „Кривичноправна питања малолетничке делинквенције”, Међународни научни скуп, Београд, 21. и 22. марта 2008. године.

⁵ Потреба специјализације у оквиру полиције предвиђена је Правилком 12.1 Пекиншких правила: „Службеници полиције који се често или искључиво баве малољетницима или који су превасходно ангажовани на спречавању малољетничког криминала биће посебно упућени и обучени како би на најбољи начин обављали своје функције.” Тако је Законом посебно дефинисана потреба специјалистичког обучавања свих службеника органа за спровођење закона који су укључени у систем малољетничког правосуђа (члан 197 став 2), те је тако прописано да се Министарство правде, Министарство рада и борачко-инвалидске заштите, Министарство здравља и социјалне заштите, Министарство унутрашњих послова, Удружење медијатора БиХ и Адвокатска комора Републике Српске брину о стручном усавршавању лица која раде на пословима преступништва младих и кривичноправне заштите дјече. Дакле, ради се о едукацији осталих (поред судија и тужилаца за малољетнике) службених актера поступка према малољетницима, односно овлашћених службених лица полиције, социјалних радника, медијатора, адвоката као и радника запослених у казнено-поправним заводима и заводским установама - у смислу њихове специјализације за поступање са малољетним учиниоцима кривичних дјела, као и за њихово

Сврха изрицања мјере полицијског упозорења, слична оној за изрицање васпитних препорука, јесте двојако кумулативно одређена, и то:

- a) да се не покреће кривични поступак према малољетнику за учињено кривично дјело или да се обустави већ покренути поступак и
- b) да се примјеном полицијског упозорења утиче на правилан развој малољетника и јачање његове личне одговорности како убудуће не би чинио кривична дјела.

Према Закону, примјена мјере полицијског упозорења регулише се посебним подзаконским актом, односно Правилником о примјени мјере полицијског упозорења који доноси министар унутрашњих послова Републике Српске. Овим правилником прописан је поступак примјене мјере полицијског упозорења према малољетном учиниоцу кривичног дјела, као и услови, циљеви, рокови, спровођење, органи који учествују у примјени мјере полицијског упозорења и вођење евиденције о изреченим мјерама упозорења, и то све у складу са Законом.

Полицијско упозорење може се изрећи уколико су испуњене двије групе услова. Прва група услова односи се на испуњење оних елемената који се тичу радњи поступања полицијског службеника приликом изрицања полицијског упозорења. Дакле, овдје се ради о низу правила према којима поступају полицијски службеници полицијских органа, с тим да се подразумијева да су то они полицијски службеници који имају посебна знања из области права дјетета и преступништва младих.

Друга група услова се односи на поштовање принципа сразмјерности, посебно уз вођење рачуна о добробити малољетника који је извршио кривично дјело. Наравно, законодавац прописује могућност избора и примјене законом предвиђене санкције и мјера које ће бити прилагођене личним

поступање са дјецом и малољетним лицима када се појављују као оштећени у кривичном поступку; видјети више у: Митровић, Љ.; Грбић-Павловић, Н.: *Међународноправни стандарди и посебна начела поступка према малољетницима*, „Копоничка школа природног права ПРАВДА И ПРАВО”, Зборник радова – XXIII сусрет ПРАВО И ПРОСТОР – Хармонизација и право на разлику, Правни живот, Том I, Удружење правника РС, Копоник, 13–17. децембар 2010. године.

својствима, средини и приликама у којима малољетник живи и у сразмјери са околностима и тежином учињеног кривичног дјела и уважавањем права лица оштећеног кривичним дјелом⁶.

Изрицање полицијског упозорења подразумијева испуњење следећих услова код малољетног лица:

- 1) да малољетник признаје учињено кривично дјело,
- 2) да је признање почињења кривичног дјела дато слободно и добровољно,
- 3) да постоји довољно доказа да је малољетник учинио кривично дјело и
- 4) да према малољетнику није раније изрицано полицијско упозорење, примијењена васпитна препорука или изрицана нека друга кривична санкција.

Прво и, свакако, најважније правило према којем поступају полицијски службеници полицијских органа, јесте оно правило по коме полицијски службеник испитивање малољетника врши искључиво уз одобрење тужиоца које је прибављено прије испитивања, о чему полицијски службеник саставља посебну службену забиљешку.

Надаље, полицијски службеник испитује малољетника у присуству његовог браниоца, родитеља, староца, односно усвојоца, а уколико су родитељи, старатељ, односно усвојилац малољетника спријечени да присуствују испитивању малољетника, односно уколико њихово присуство не би било у интересу малољетника, полицијски службеник испитује малољетника у присуству представника органа старатељства или представника установе за смјештај малољетника.⁷

⁶ Препорука: Како би се остварила права лица оштећеног кривичним дјелом полицијски службеник, приликом зајимања пријаве, односно саслушања лица оштећеног кривичним дјелом, треба затражити од наведеног лица да се изјасни о евентуалном поношењу приједлога за остваривање имовинскоправног захтјева, односно упознати га са могућношћу да такав приједлог може поднијети тужиоцу (Глава XII Закона о кривичном поступку Републике Српске).

⁷ Препоручујемо да организационе јединице Министарства унутрашњих послова Републике Српске, које посједују просторије опремљене техничким уређајима за пренос слике и звука, исте користе за испитивање малољетника, односно да поступају у складу са чланом 66. Закона о кривичном поступку Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“ бр. 53/12). Наиме, чл. 66. ст. 1. Закона о кривичном поступку Републике Српске гласи: „Све предузете радње у току кривичног поступка, по правилу, снимају се уређајем за аудио или аудио-

Обавезе полицијског службеника су посебно дефинисане када се малољетник први пут испитује. Наиме, полицијски службеник који приступа испитивању малољетника има обавезу обавијестити малољетника прије почетка првог испитивања најприје у писаној форми, а након тога и усменим путем, на његовом матерњем језику, односно на њему разумљив начин⁸, о његовим правима из члана 143 Закона о кривичном поступку Републике Српске⁹. Ради се о сљедећим правима малољетника:

- 1) да му се саопшти за које кривично дјело се терети и основе сумње против њега,
- 2) да није дужан изнијети своју одбрану нити одговарати на постављена питања,
- 3) да може узети браниоца по свом избору који може бити присутан његовом испитивању, као и да има право на браниоца без накнаде у случајевима предвиђеним законом,
- 4) да се може изјаснити о дјелу које му се ставља на терет и изнијети све чињенице и доказе који му иду у корист (ако то учини у присуству браниоца његов исказ је

визуелно снимање. Тужилац или овлашћено службено лице ће о томе претходно обавијестити лице које се испитује, односно саслушава и поучити га да има право да затражи репродуковање снимка како би провјерило своју изјаву.“

⁸ Начело или право употребе матерњег језика и писма, или језика и писма које учесници у поступку разумију се односи на малољетника, али и друге учеснике у поступку и њихово право да у кривичном поступку, посебно на претресу, употребљавају матерњи језик или језик који разумију. Суд је дужан о овом праву обавијестити малољетника и друга лица која учествују у кривичном поступку. Уколико се процесна радња у кривичном поступку или главни претрес не воде на матерњем језику или језику који разумију малољетник или друго лице које учествује у поступку, они имају право затражити да им се обезбиједи бесплатно превођење њихових излагања, односно бесплатан превод исправа и другог доказног материјала. Повреда овог начела у кривичном поступку представља битну повреду одредаба кривичног поступка и основ је побијања првостепене пресуде. Право на употребу матерњег језика и писма (односно „језика који разумију“) посебно је важно када у кривичном поступку учествују страни држављани, односно лица различите националне и етничке припадности. У кривичном поступку у равноправној су употреби службени језици Републике Српске, језик српског народа, језик бошњачког народа и језик хрватског народа, као и оба службена писма, ћирилица и латиница.

⁹ Закон о кривичном поступку Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број 53/2012).

допуштен као доказ на главном претресу и без његове сагласности може бити прочитан и коришћен на главном претресу),

- 5) да има право у току истраге разматрати списе и разгледати прибављене предмете који му иду у корист, осим ако није ријеч о списима и предметима чије би откривање могло довести циљ истраге у опасност,
- 6) да има право на бесплатне услуге преводиоца ако не разумије или не говори језик који се користи приликом испитивања¹⁰,
- 7) да буде испитан у присуству браниоца, родитеља, односно стараоца или усвојиоца, или представника органа старатељства¹¹.

Малољетни учинилац кривичног дјела мора имати браниоца приликом првог испитивања од стране тужиоца или полицијског службеника, односно током цијелог кривичног поступка (покретања и вођења кривичног поступка), без обзира на врсту и висину кривичне санкције која је прописана. То подразумијева и даље обавезе у погледу браниоца малољетника,

¹⁰ Исто тако, у случају да не познаје језик на коме се води кривични поступак, малољетном учиниоцу кривичног дјела се одређује преводилац (Правило I б. Хаванских правила (Правила Уједињених нација за заштиту малољетника од неоснованог лишења слободе, тзв. Правила из Хаване (1990) говори о томе, те обавезује органе малољетничког правосуђа на обезбјеђење преводиоца, без накнаде, кад год је то потребно у поступку према малољетницима, а посебно за вријеме медицинских испитивања и дисциплинских поступака. Слично предвиђа и Конвенција о правима дјетета (1989), која у члану 40 прописује „да се сваком дјетету које је осумњичено или оптужено да је прекршило кривични закон гарантује да има бесплатну помоћ преводиоца уколико не може да разумије или не говори језик који се користи“).

¹¹ У одредби члана 5 Закона, таксативно су побројана минимална основна права малољетника која се морају поштовати у свим фазама кривичног поступка, и она се односе на право малољетника да му се јасно каже због чега се оптужује, да се сматра невиним док се не докаже супротно, да се брани ћутањем, да му се признање не изнуђује силом; право на правну помоћ адвоката, право на присуство родитеља или стараоца, право на провођење поступка „без одлагања“, право да унакрсно испитује свједоке супротне странке и позове и саслуша властите свједоке под једнаким условима и право на дјелотворан правни лијек. О наведеним правима малољетника говори и Правило 7.1 Пекиншких правила (Стандардна минимална правила Уједињених нација за примјену судских поступака према малољетницима, тзв. Пекиншка правила (1985)).

па тако малољетник има браниоца и онда када полицијски службеник изриче полицијско упозорење, односно и када тужилац условљава непокретање поступка према малољетнику испуњењем васпитне препоруке из члана 26 Закона. Надаље, свакако треба истаћи и обавезу поступајућег судије који на приједлог тужиоца или полицијског службеника поставља браниоца по службеној дужности уколико малољетник, његов законски заступник или сродници малољетника нису узели браниоца. Бранилац по службеној дужности мора имати посебна знања прописана законом, из области дјечијих права, преступништва младих и њихове кривичноправне заштите.¹²

Полицијски службеник има обавезу у року од 24 часа испитати малољетника, прикупити све потребне доказе, прибавити социјалну анамнезу¹³ и податке о ранијем животу малољетника, те уз службени извјештај тужиоцу доставити и образложен приједлог да се малољетник за конкретно почињено кривично дјело само упозори. У поступку прикупљања потребних доказа, полицијски службеник који је овлашћен да поднесе приједлог за изрицање полицијског упозорења такође прибавља:

- 1) од органа старатељства – већ поменуто социјалну анамнезу, као и податке о изреченим васпитним мјерама,
- 2) од суда и тужилаштва – податке о изреченим васпитним препорукама и
- 3) податке из казнене и прекршајне евиденције.

¹² Правилем 15.1 Пекиншких правила прописано је да ће „малољетници током цијелог поступка имати право да их представља правни савјетник или право на бесплатну правну помоћ када је у дотичној земљи таква могућност предвиђена”, док се у Правилу III 18а Хаванских правила каже: „Малољетници треба да имају право на адвоката и на бесплатну правну помоћ гдје таква врста помоћи постоји, као и да редовно комуницирају са својим адвокатом. Приватност и повјерљивост комуникације биће обезбијеђени”.

¹³ Одговор на питање шта је то социјална анамнеза, проналазимо у одредби члана 12. став 1 тачка j) Закона, према којој „социјална анамнеза” представља налаз и мишљење које социјални радник доставља на захтјев тужиоца или судије и она садржи податке о идентитету и личности малољетника, разлоге због којих је дошло до прикупљања података, анализу прикупљених података, податке о породици, социјалну дијагнозу и прогнозу, као и приједлог мјера које треба предузети.

Ако тужилац након разматрања приједлога за изрицање мјере полицијског упозорења утврди да постоје докази да је малољетник учинио кривично дјело и да, с обзиром на природу кривичног дјела и околности под којима је кривично дјело учињено, те ранији живот малољетника и његова лична својства, покретање кривичног поступка не би било цијелисходно, тужилац даје тражено одобрење и предмет доставља полицијском службенику полицијског органа како би овај малољетнику изрекао полицијско упозорење.

Ако тужилац не одобри изрицање полицијског упозорења, о томе ће обавијестити полицијског службеника и прије покретања припремног поступка размотрити могућности и оправданост изрицања васпитне препоруке или ће донијети наредбу за покретање припремног поступка.

Уколико тужилац „одобри“ полицијско упозорење, полицијски службеник ће најкасније у року од три дана од дана достављања предмета, малољетнику изрећи полицијско упозорење и том приликом му указати на друштвену неприхватљивост и штетност његовог понашања, посљедице које такво понашање може имати за њега, као и на могућност вођења кривичног поступка и изрицања кривичне санкције у случају поновног извршења кривичног дјела.

Саопштавању одлуке о изрицању полицијског упозорења могу присуствовати бранилац малољетника, родитељ, старалац, односно усвојилац, а уколико су родитељи, старалац, односно усвојилац малољетника спријечени да присуствују, односно уколико њихово присуство не би било у интересу малољетника – одлука се саопштава у присуству представника органа старатељства или представника установе за смјештај малољетника. Одлука ће се свакако забиљежити у спису и изградити у писменој форми.

Овдје је важно напоменути да се свако изрицање мјере полицијског упозорења обави крајње професионално, у просторијама Министарства унутрашњих послова и то од стране лица које је водило цјелокупан поступак. На тај начин малољетно лице стиче утисак да се тачно један полицијски службеник посветио искључиво њему и бавио се његовим случајем, те за њега донио праву одлуку. Свакако да након формалног читања

одлуке, треба посветити одређено вријеме и самом малолетнику, те кроз неформалан разговор још једном указати на штетност таквог и сличног његовог друштвено неприхватљивог понашања, те обавезно му указати на посљедице које такво понашање може да му нанесе. У том смислу полицијски службеник треба да се стави на располагање сваком малолетнику на начин да му нагласи да се увијек, уколико има одређене проблеме који би га могли довести у искушење да поново изврши кривично дјело, слободно обрати овом полицијском службенику или другим припадницима полиције. На овакав начин се изграђује повјерење у полицију и њен рад код дјецe и малолетника.

Примјер 1.

Малолетник М.М. извршио је кривично дјело Крађе из члана 231. став 1. КЗ РС на начин да је из куће у којој борави његова дјевојка, од власника куће, отуђио сребрни ланчић, вриједности око 200,00 КМ. Након тога наведени ланчић је продао златарској радњи за који је радница радње издала откупни блок. Власник куће је пријавио да је наведени малолетник у периоду када је нестао ланчић боравио у кући код своје дјевојке која у кући станује. Током испитивања (2011 године) малолетник је признао извршење кривичног дјела и свјестан свог друштвено неприхватљивог понашања обећао да више неће вршити кривична дјела. Имајући у виду социо-анамнестичке податке надлежног органа старања, те да наведени малолетник није раније евидентиран као починилац кривичног дјела, затим да се каје за дјело које је учинио, те извинио оштећеном - предложено је изрицање полицијског упозорења. Надлежни тужилац је дао потребну сагласност за изрицање ове мјере. Приликом изрицања полицијског упозорења (уз присуство и сарадњу радника центра за социјални рад, браниоца и родитеља), уз подршку, раговор и указивање на штетност таквог понашања, те евентуалне посљедице уколико настави са таквим понашањем, полицијски службеник је изрекао полицијско упозорење. Послије тога наведени малолетник се више није појављивао као учинилац кривичних дјела и прекршаја. Чак шта више, према наводима полицијског службеника који је изрекао мјеру полицијског упозорења, и данас се пристojно понаша и увијек учтиво и срдечно поздравља.

Након саопштавања одлуке о изреченој мјери полицијског упозорења, полицијски службеник, у року од три дана, о донесеној одлуци писмено обавјештава тужиоца, малолетника, његовог браниоца, родитеље, односно стараоца или усвојиоца малолетника, орган старатељства, као и оштећеног, уз навођење разлога за доношење овакве одлуке. Свакако треба истаћи и важну чињеницу да признање малолетника да је учинио кривично дјело не може бити коришћено против њега у било којем другом каснијем поступку.

У одредби члана 23 Закона уређује се значајно питање које је везано за евиденцију изречених мјера полицијског упозорења. За ову врсту евиденције сам Закон не употребљава назив „казнена евиденција“, јасно потенцирајући разлику између ових мјера (као врсте алтернативних малољетничких мјера изразито специјално превентивног карактера) и других врста кривичних санкција (у првом реду казни и мјера упозорења) које су везане за пунољетне учиниоце кривичних дјела и које се заснивају на кривици и осуди таквих лица. Због чињенице да малољетно лице може наставити и са вршењем кривичних дјела и прекршаја дужи временски период логично је да посебан значај и улогу у сузбијању криминалитета имају евиденције о изреченим мјерама полицијског упозорења оваквим учиниоцима кривичних дјела (посебно због утврђивања постојања поврата уопште, а нарочито специјалног поврата). Подаци о изреченим мјерама полицијског упозорења се воде у посебним евиденцијама, које немају карактер кривичне евиденције. Ове евиденције воде полицијски органи, и то не према прописима кривичног права. Њихови подаци се не могу употријебити на начин којим би се могао угрозити малољетник и његово васпитање.

ПРЕГЛЕД ПРИМЈЕНЕ ПОЛИЦИЈСКОГ УПОЗОРЕЊА

ПРАВНИ ОСНОВ

- Закон о заштити и поступању са дјецом и малолетницима у кривичном поступку („Службени гласник Републике Српске“, број 13/2010);
- Закон о измјенама и допунама Закона о заштити и поступању са дјецом и малолетницима у кривичном поступку („Службени гласник Републике Српске“, број 61/2013);
- Правилник о примјени мјере полицијског упозорења („Службени гласник Републике Српске“, број 117/2010).

СВРХА ПРИМЈЕНЕ ПОЛИЦИЈСКОГ УПОЗОРЕЊА

- Да се не покреће кривични поступак;
- Да се примјеном мјере полицијског упозорења утиче на правилан развој малолетника и јачање његове личне одговорности како убудуће не би чинио кривична дјела.

КО ИЗРИЧЕ ПОЛИЦИЈСКО УПОЗОРЕЊЕ?

- Полицијски службеник са посебним знањима из области права дјетета и малолетничког преступништва, уз одобрење тужиоца.

ПРЕМА КОМЕ ЈЕ МОГУЋЕ ИЗРЕЋИ МЈЕРУ ПОЛИЦИЈСКОГ УПОЗОРЕЊА?

- Према малолетнику узраста од 14 до 18 година старости.

КАДА?

- Када је малолетник починио кривично дјело за које је прописана новчана казна или казна затвора до три године и када тужилац да тражено одобрење и предмет достави полицијском службенику како би малолетнику одредио полицијско упозорење.

КОЈИ СУ УСЛОВИ ЗА ИЗРИЦАЊЕ ПОЛИЦИЈСКОГ УПОЗОРЕЊА?

- Да малолетник признаје кривично дјело;
- Да је признање дато слободно и добровољно;
- Да постоји довољно доказа да је малолетник учинио дјело;
- Да према малолетнику није раније изрицано полицијско упозорење, примијењена васпитна препорука или изрицана кривична санкција.

ПРОЦЕДУРА ИЗРИЦАЊА ПОЛИЦИЈСКОГ УПОЗОРЕЊА

1. Од органа старатељства¹⁴ прибавити социјалну анамнезу¹⁵;
Прилог 1. Захтјев за социјалну анамнезу
2. Од органа старатељства прибавити податке о евентуално изреченим васпитним мјерама;
Прилог 2. Захтјев за достављање података из евиденције о изреченим васпитним мјерама
3. Од суда прибавити податке о евентуално изреченим васпитним препорукама;
Прилог 3. Захтјев за достављање података из евиденције о изреченим васпитним препорукама
4. Од тужилаштва прибавити податке о евентуално изреченим васпитним препорукама;
Прилог 4. Захтјев за достављање података из евиденције о изреченим васпитним препорукама

¹⁴ Према домаћем позитивном законодавству, орган старатељства јесте специфичан субјект кривичног поступка према малољетним учиниоцима кривичних дјела који нема својство странке у кривичном поступку, али који свакако располаже веома значајним овлашћењима и процесним могућностима, те је то орган који на тај начин својим активним учешћем даје свој пуни допринос доношењу квалитетног рјешења, односно квалитетном и законитом окончању поступка према малољетницима. Под органом старатељства законодавац подразумијева, у правилу, надлежни центар за социјални рад. Види шире: Митровић, Љ.: *Прекршајно право – материјално и процесно*, Паневропски универзитет Апеирон, Бања Лука, 2010. године.

¹⁵ Одговор на питање шта је то социјална анамнеза, проналазимо у одредби члана 12 став 1 тачка ј) Закона о заштити и поступању са дјецом и малољетницима у кривичном поступку у Републици Српској, према којој “социјална анамнеза” представља налаз и мишљење које социјални радник доставља на захтјев тужиоца или судије и она садржи податке о идентитету и личности малољетника, разлоге због којих је дошло до прикупљања података, анализу прикупљених података, податке о породици, социјалну дијагнозу и прогнозу, као и приједлог мјера које треба предузети. Види шире: Митровић, Љ.: *Улога органа старатељства у поступку према малољетницима*, Зборник радова са Међународног научног скупа “Кривично законодавство и превенција криминала”, Брчко, 15. и 16. априла 2011. године.

5. Прибавити податке из казнене и прекршајне евиденције;
6. Прије испитивања малољетника прибавити одобрење тужиоца за испитивање малољетника и о томе сачинити службену забиљешку;
7. Када се малољетник први пут испитује, прије почетка испитивања полицијски службеник обавјештава малољетника у писаној форми, а након тога и усмено, на матерњем језику, на њему разумљив начин о правима из члана 143 Закона о кривичном поступку Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број 53/2012), а посебно о праву да буде испитан у присуству браниоца, родитеља, односно стараоца или усвојоца или представника органа старатељства;
Прилог 5. Права малољетника – осумњиченог у кривичном поступку (извод из закона)
8. Сачинити службену забиљешку о ангажовању браниоца;
Прилог 6. Службена забиљешка о ангажовању браниоца
9. Ако малољетник, његов законски заступник или сродници малољетника не узму браниоца, о томе се обавјештава судија који на приједлог тужиоца или полицијског службеника поставља браниоца по службеној дужности;
Прилог 7. Приједлог за достављање браниоца са посебним знањима по службеној дужности
10. Испитати малољетника у присуству браниоца, родитеља, стараоца, односно усвојоца. Када су родитељ, старалац, односно усвојилац малољетника спријечени да присуствују испитивању малољетника, односно ако њихово присуство не би било у интересу малољетника, полицијски службеник испитује малољетника у присуству представника органа старатељства или представника установе за смјештај малољетника;
Прилог 8. Записник о испитивању малољетника
Прилог 9. Садржај исказа малољетника

11. Полицијски службеник, након што у року од 24 часа испита малољетника, прикупи доказе, прибави социјалну анамнезу и податке о ранијем животу малољетника, уз службени извјештај, који се саставља на основу члана 227 Закона о кривичном поступку Републике Српске, може тужиоцу доставити и образложени приједлог да се малољетнику изрекне полицијско упозорење;

Прилог 10. Приједлог за изрицање мјере полицијског упозорења

12. Када тужилац, након разматрања приједлога за изрицање полицијског упозорења, утврди да су испуњени услови за примјену полицијског упозорења те да покретање кривичног поступка не би било цјелисходно, предмет доставља полицијском службенику и даје одобрење за изрицање полицијског упозорења;

13. Полицијски службеник, најдаље у року од три дана од достављања предмета, изриче мјеру полицијског упозорења малољетнику и указује му на друштвену неприхватљивост и штетност његовог понашања, последице које такво понашање може имати код њега, као и на могућност вођења кривичног поступка и изрицање кривичне санкције у случају поновног извршења кривичног дјела;

14. Изрицању полицијског упозорења могу присуствовати бранилац, родитељ, старалац, односно усвојилац;

15. Одлука се биљежи у спису и израђује се у писаној форми;

Прилог 11. Одлука о изрицању мјере полицијског упозорења

16. Полицијски службеник, у року од три дана од дана изрицања полицијског упозорења, о одлуци писмено обавјештава тужиоца, малољетника, његовог браниоца, родитеље, односно стараоца или усвојоца малољетника, орган старатељства, као и оштећеног, уз навођење разлога за доношење ове одлуке;

Прилог 12. Обавјештење о изреченој мјери полицијског упозорења

17. Организационе јединице Министарства унутрашњих послова Републике Српске (центар јавне безбједности, станица јавне безбједности, полицијска станица) воде евиденцију изречених мјера полицијског упозорења која нема карактер кривичне евиденције о осуђиваности малољетника и не употребљава се на начин који би штетио малољетнику.

Прилог 1. Захтјев за социјалну анамнезу



РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВЛАДА
МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА
ЦЕНТАР ЈАВНЕ БЕЗБЈЕДНОСТИ

Број:
Дана:

ЦЕНТАР ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД

ЗАХТЈЕВ
за социјалну анамнезу

На основу члана 87 став 2 Закона о заштити и поступању са дјецом и малољетницима у кривичном поступку („Службени гласник Републике Српске”, број 13/2010, 61/2013), молимо да нам доставите социјалну анамнезу за малољетника

(име, име оца, презиме, ЈМБ, адреса)

Полицијски службеник

.....

Руководилац

.....

**Прилог 2. Захтјев за достављање података из евиденције о
изреченим васпитним мјерама**



РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВЛАДА
МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА
ЦЕНТАР ЈАВНЕ БЕЗБЈЕДНОСТИ

Број:
Дана:

ЦЕНТАР ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД

ЗАХТЈЕВ

за достављање података из евиденције изречених васпитних мјера

На основу члана 88 став 4 Закона о заштити и поступању са дјецом и малољетницима у кривичном поступку (“Службени гласник Републике Српске”, број 13/2010, 61/2013), молимо да нам доставите податке из евиденције изречених васпитних мјера за малољетника

(име, име оца, презиме, ЈМБ, адреса)

Полицијски службеник
.....

Руководилац
.....

**Прилог 3. Захтјев за достављање података из евиденције о
изреченим васпитним препорукама**



РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВЛАДА
МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА
ЦЕНТАР ЈАВНЕ БЕЗБЈЕДНОСТИ

Број:
Дана:

ОСНОВНИ СУД

ЗАХТЈЕВ
за достављање података из евиденције о изреченим васпитним
препорукама

На основу члана 88 став 4 и члана 28 Закона о заштити и
поступању са дјецом и малољетницима у кривичном поступку
(„Службени гласник Републике Српске”, број 13/2010, 61/2013),
молимо да нам доставите податке из евиденције о изреченим
васпитним препорукама за малољетника

(име, име оца, презиме, ЛМБ, адреса)

Полицијски службеник
.....

Руководилац
.....

**Прилог 4. Захтјев за достављање података из евиденције о
изреченим васпитним препорукама**



РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВЛАДА
МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА
ЦЕНТАР ЈАВНЕ БЕЗБЈЕДНОСТИ

Број:
Дана:

ОКРУЖНО ТУЖИЛАШТВО

ЗАХТЈЕВ
за достављање података из евиденције о изреченим васпитним
препорукама

На основу члана 88 став 4 и члана 28 Закона о заштити и поступању са дјецом и малољетницима у кривичном поступку („Службени гласник Републике Српске”, број 13/2010, 61/2013), молимо да нам доставите податке из евиденције о изреченим васпитним препорукама за малољетника

(име, име оца, презиме, ЛМБ, адреса)

Полицијски службеник

.....

Руководилац

.....

Прилог 5. Права малолетника-осумњиченог у кривичном поступку (извод из закона)



РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВЛАДА
МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА
ЦЕНТАР ЈАВНЕ БЕЗБЈЕДНОСТИ

**ПРАВА МАЛОЉЕТНИКА-ОСУМЊИЧЕНОГ
У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ**

ЗАКОН О КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ И
ЗАКОН О ЗАШТИТИ И ПОСТУПАЊУ СА ДЈЕЦОМ И
МАЛОЉЕТНИЦИМА У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

-ИЗВОД ИЗ ЗАКОНА-

У смислу одредбе члана 143 Закона о кривичном поступку („Службени гласник Републике Српске“, број 53/2012) и одредби Закона о заштити и поступању са дјецом и малолетницима у кривичном поступку („Службени гласник Републике Српске“ број, 13/2010, 61/2013), малолетник се прије почетка испитивања обавјештава у писаној форми, а након тога и усмено на матерњем језику на њему разумљив начин о правима како слиједи:

1. да није дужан изнијети своју одбрану нити одговарати на постављена питања,
2. да се може изјаснити о дјелу које му се ставља на терет и изнијети све чињенице и доказе које му иду у корист и, ако то учини у присуству браниоца, да је такав његов исказ допуштен као доказ на главном претресу и да без његове сагласности може бити прочитан и коришћен на главном претресу,

3. да мора имати браниоца који мора имати посебна знања из области права дјетета и преступништва младих приликом првог испитивања од стране тужиоца за малољетнике или полицијског службеника, као и током цијелог поступка; да браниоца по службеној дужности поставља судија за малољетнике на приједлог тужиоца за малољетнике или полицијског службеника ако малољетник, његов законски заступник или сродници малољетника не узму браниоца, као и да у присуству браниоца са посебним знањима, родитеља односно стараоца или усвојиоца или представника органа старатељства буде испитан од стране тужиоца за малољетнике или полицијског службеника.
4. да има право у току истраге разматрати списе и разгледати прибављене предмете који му иду у корист, осим ако је ријеч о списима и предметима чије би откривање могло довести циљ истраге у опасност.
5. да има право на бесплатне услуге преводиоца ако не разумије или не говори језик који се користи приликом испитивања.

Прилог 6. Службена забиљешка о ангажовању браниоца



**РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВЛАДА
МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА
ЦЕНТАР ЈАВНЕ БЕЗБЈЕДНОСТИ**

Број:
Дана:

СЛУЖБЕНА ЗАБИЉЕШКА

Састављена дана _____ у просторијама ПС _____ ради изјашњења малољетника у погледу браниоца са посебним знањима у смислу одредби Закона о заштити и поступању са дјецом и малољетницима у кривичном поступку („Службени гласник Републике Српске“ број, 13/2010, 61/2013).

Констатује се да је приступио малољетник _____, рођен _____, године у _____, настањен _____, у пратњи законских заступника _____, рођен _____, године у _____, настањен _____, па се исти обавјештавају да је у кривичном предмету који се води код ПС _____ потребно да малољетник има браниоца са посебним знањима из области права дјетета и преступништва младих ради његовог испитивања (члан 77 Закона о заштити и поступању са дјецом и малољетницима у кривичном поступку).

Малољетник се поучава да, ако он, његов законски заступник или сродници малољетника не изберу браниоца, о томе се обавјештава судија за малољетнике који на приједлог тужиоца или полицијског службеника поставља браниоца по службеној дужности који мора имати посебна знања.

Малољетник и његови заступници након тога сагласно изјављују да ће ангажовати изабраног браниоца_____, адвоката из _____, /одлуку о личности браниоца препуштају суду.

Уколико су малољетник и његови заступници изјавили да одлуку о браниоцу препуштају суду, написати:
„Малољетник се након тога обавјештава да ће рјешењем судије за малољетнике бити обавјештен о личности браниоца са посебним знањима и да ће, након тога, бити позван у полицијску станицу ради испитивања.“

Ради утврђивања школског статуса и старосне доби малољетника у вријеме извршења кривичног дјела, јединственог матичног броја малољетника и других података, малољетник и његови законски заступници се поучавају да на испитивање које ће бити заказано у полицијској станици са собом понесу оригинал или копију родног листа малољетника и потврду/увјерење о похађању школе или копију свједочанства о школовању које ће предати полицијском службенику.

Записничар

.....

Малољетник

.....

Полицијски службеник

.....

Законски заступник малољетника

.....

**Прилог 7. Приједлог за постављање браниоца са посебним
знањима**



РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВЛАДА
МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА
ЦЕНТАР ЈАВНЕ БЕЗБЈЕДНОСТИ

Број:
Дана:

ОСНОВНОМ СУДУ

Судији за малољетнике

ПРЕДМЕТ: Приједлог за постављање браниоца са посебним
знањима по службеној дужности, *доставља се*

Код полицијске станице _____ води се кривични
поступак према малољетнику _____ због
постојања основа сумње да је извршио кривично дјело
_____ из члана _____ Кривичног закона
Републике Српске.

Малољетник и његов законски заступник су се пред овим
органом изјаснили да неће ангажовати изабраног браниоца у
овом кривичном предмету па предлажу да судија за малољетнике
постави малољетнику браниоца по службеној дужности који има
посебна знања, сходно одредби члана 77 став 3 и 4 Закона о
заштити и поступању са дјецом и малољетницима у кривичном
поступку („Службени гласник Републике Српске“ број, 13/2010,
61/2013).

Полицијски службеник

.....

Прилог 8. Записник о испитивању малољетника



РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВЛАДА
МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА
ЦЕНТАР ЈАВНЕ БЕЗБЈЕДНОСТИ

Број:
Дана:

На основу члана 227 став 1 Закона о кривичном поступку Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број 53/2012) сачињава се

**З А П И С Н И К
О ИСПИТИВАЊУ МАЛОЉЕТНИКА**

Састављен дана _____ године у просторијама _____ због постојања основа сумње да је од стране малољетног _____ извршено кривично дјело _____ из члана _____ став _____ Кривичног закона Републике Српске.

Испитивању малољетника присуствују:

1. Полицијски службеник: _____
2. Записничар _____
3. Малољетник _____
4. Бранилац _____ адвокат из _____
5. Законски заступник (родитељ/старалац/усвојилац): _____
6. Представник Центра за социјални рад _____

Испитивање малољетника је започето у _____ часова.

Испитивање малољетника се темељи на одобрењу тужиоца за малољетнике _____ Одјељења за малољетнике Округног тужилаштва _____.

Малољетник у смислу одредбе члана 143 Закона о кривичном поступку „Службени гласник Републике Српске”, број 53/2012 (у даљем тексту: ЗКП) даје о себи сљедеће личне податке:

- 1) Име и презиме: _____
- 2) Име и презиме оца: _____
- 3) Име и дјевојачко презиме мајке: _____
- 4) Датум рођења: _____
- 5) Мјесто, општина и држава рођења: _____
- 6) Мјесто и адреса становања: _____
- 7) Народност: _____
- 8) Држављанство: _____
- 9) Број телефона: _____
- 10) ЈМБГ: _____
- 11) Да ли је писмен: _____
- 12) Занимање: _____
- 13) Завршене школе: _____
- 14) Да ли је, када и зашто изрицана мјера полицијског упозорења, васпитна препорука, васпитна мјера или казна малољетничког затвора: _____
- 15) Да ли се против њега води поступак и за које друго кривично дјело: _____
- 16) Тачна адреса на коју ће се слати службена писмена: _____

Под материјалном и кривичном одговорношћу јамчим за истинитост личних података.

(потпис малољетника)

Малољетник се поучава да је дужан одазвати се позиву и одмах саопштити сваку промјену адресе или намјеру да промијени боравиште, као и на посљедице ако по томе не поступи.

На основу члана 7 ЗКП РС, малољетник се поучава да има право да му се обезбиједи довољно времена за припремање одбране.

На темељу члана 8. ЗКП РС, малољетник се обавјештава да су у поступку пред овим органом у равноправној употреби службени језици – језик српског народа, језик бошњачког народа, језик хрватског народа и оба писма – ћирилица и латиница. Уколико не разумије службени језик овог органа осигураће му се усмено превођење његове изјаве, односно онога што други износе, као и исправâ и другог писаног доказног материјала.

На основу члана 143 став 2 ЗКП РС, малољетнику се саопштава за које кривично дјело се терети и основи сумње против њега _____ из члана _____ став _____ Кривичног закона Републике Српске.

У смислу одредби ЗКП и Закона о заштити и поступању са дјецом и малољетницима у кривичном поступку „Службени гласник Републике Српске” број, 13/2010, 61/2013 (у даљем тексту: Закон), малољетник се прије почетка испитивања обавјештава у писаној форми, а након тога и усмено на матерњем језику на њему разумљив начин о правима из члана 143 ЗКП, а посебно о праву да у присуству браниоца са посебним знањима, родитеља односно стараоца или усвојоца или представника органа старатељства буде испитан од стране тужиоца за малољетнике или полицијског службеника.

Малољетник се на почетку испитивања поучава о сљедећим правима:

1. да није дужан изнијети своју одбрану нити одговарати на постављена питања,
2. да се може изјаснити о дјелу које му се ставља на терет и изнијети све чињенице и доказе које му иду у корист и, ако то учини у присуству браниоца, да је такав његов исказ допуштен као доказ на главном претресу и да без његове сагласности може бити прочитан и коришћен на главном претресу,

3. да мора имати браниоца који мора имати посебна знања из области права дјетета и преступништва младих приликом првог испитивања од стране тужиоца за малољетнике или полицијског службеника, као и током цијелог поступка; браниоца по службеној дужности поставља судија за малољетнике на приједлог тужиоца за малољетнике или полицијског службеника ако малољетник, његов законски заступник или сродници малољетника не узму браниоца,
4. да има право у току истраге разматрати списе и разгледати прибављене предмете који му иду у корист, осим ако је ријеч о списима и предметима чије би откривање могло довести у опасност циљ истраге,
5. да има право на бесплатне услуге преводиоца ако не разумије или не говори језик који се користи приликом испитивања.

Малољетник изјављује да је/није разумио своја права која су му саопштена усмено и у писаној форми и да нема/има потребе да му се обезбиједи преводац, да разумије/не разумије службени језик државног органа пред којим се води овај поступак. Малољетник изјављује да је разумио наводе о сумњи постојања кривичног дјела које му се ставља на терет, те да ће/неће данас дати своју одбрану у присуству изабраног браниоца/браниоца по службеној дужности _____ адвоката из _____.

ИСКАЗ МАЛОЉЕТНИКА

Полицијски службеник: Позивам малољетника и његовог браниоца да се изјасне да ли има потребе да им се прочита записник и да ли имају примједби на садржај записника.

Малољетник: Има/нема потребе да се чита записник и на садржај записника нема/има примједби.

Бранилац: Има/нема потребе да се чита записник и на садржај записника нема/има примједби.

Испитивање завршено дана _____ у _____ часова

Записничар	Полицијски службеник	Малољетник
Бранилац	Представник Центра за социјални рад	Законски заступник

Прилог 9. Садржај исказа малољетника

ИСКАЗ ТРЕБА ДА САДРЖИ:

- 1. Породичне прилике у којима малољетник живи:** да ли потиче из потпуне породице (са оба родитеља) или непотпуне породице (један родитељ или без родитеља); ако су родитељи судски разведени коме је судском одлуком припао на бригу и васпитање; да ли има контакт са другим родитељем и да ли их материјално помаже; бројно стање у породици (нпр. брат, сестра и други сродници); занимање родитеља, да ли су запослени и од чега се издржавају; да ли су приходи породице довољни за њихову егзистенцију;
- 2. Школски статус малољетника:** шта је до сада завршио од школе; коју школу, разред и смјер сада похађа; да ли је до сада понављао разреде и због чега (нпр. неоправдани изостанци, лоше владање, лош успјех, добровољно напустио школу или му је изречена мјера престанка школовања); ако је напустио редовно школовање, шта намјерава радити у будућности (нпр. ванредно наставити школовање, тражити одговарајући посао, или ако већ ради утврдити гдје је сада запослен); чиме се занима у слободно вријеме;
- 3. Здравствено стање малољетника:** да ли је у дјетињству боловао од неких тежих болести, незгода или повреда које су на њега оставиле посљедице по здравствено стање; ако је боловао од неких тежих болести или имао какву тежу незгуду или повреду по могућности утврдити од какве теже болести је боловао односно природу незгоде или повреде, да ли се лијечио у болници и да ли евентуално иде на неке контролне прегледе;
- 4. Околности извршења кривичног дјела:** Утврдити све битне околности и начин извршења кривичног дјела;
- 5. Мотиви који су га руководили да изврши кривично дјело:** да ли је био свјестан своје радње, дјела и посљедице дјела у вријеме извршења кривичног дјела (чија је то била одлука, шта је намјеравао тиме постићи); ако није био свјестан дјела и посљедица дјела нека објасни због чега је то уопште урадио (нпр. није размишљао јер је био под утицајем лошег друштва,

утврдити старосну доб лица са којима се дружио у вријеме извршења дјела; у какавом је стању био кад је извршио дјело, нпр. био под утицајем алкохола или опојних дрога, а ако није - да ли је дјело извршио из неких других разлога, нпр. да се прикаже важним у друштву, утицај лоших филмова и сл.);

6. **Однос малољетника према извршеном дјелу:** схвата ли какве су последице настале извршењем кривичног дјела (нпр. материјална штета, тјелесне повреде и сл.); какве је поуке извукао након свега што је урадио, и да ли схвата да се оно што је урадио сматра друштвено неприхватљивим понашањем; какав је сада његов став према кривичном дјелу (на примјер, одобрава, не одобрава, каје се итд.); да ли може обећати да се нешто слично неће поновити у будућности и колико је чврсто његово обећање; да ли се и даље дружи са лицима неприхватљивог понашања (ако је дјело извршено под утицајем трећих лица);
7. **Однос са оштећеним (описати ако га има):** да ли се већ можда срео са оштећеним, да ли му је познат став оштећеног у погледу накнаде штете; ако се није срео са оштећеним - да ли је спреман да се види са оштећеним и са њим помири, на начин да му се извини или вансудским путем намири штету у складу својим могућностима ако је оштећени буде тражио. Ове околности је потребно утврдити како би се вансудским путем отклониле штетне последице кривичног дјела, показала спремност малољетника да преузме одговорност за властите поступке и по могућности отклониле настале штетне последице, те да дође до међусобног помирења и да се успоставе што бољи односи између супротних страна како у будућности не би дошло до сличних сукоба; начелно, све ове околности имају карактер јачања специјалне превенције, у интересу су малољетника, оштећеног и друштвене заједнице.

Напомена: Релевантне одредбе које се односе на састављање, садржај, вођење и читање записника су одредбе од члана 62 до члана 66 Закона о кривичном поступку;

Напомена: Ради утврђивања школског статуса и старосне доби малољетника у вријеме извршења кривичног дјела, јединственог

матичног броја малољетника и других података, потребно је да малољетник, односно његов законски заступник, достави полицијском службенику оригинал или копију родног листа малољетника и потврду/увјерење о похађању школе или копију свједочанства о школовању;

Напомена: На дну сваке стране записника малољетник се треба потписати (члан 65 став 2 Закона о кривичном поступку);

Напомена: У складу са чланом 47 став 4 Закона о кривичном поступку, избрани бранилац мора предати пуномоћ за заступање приликом предузимања прве радње у поступку;

Прилог 10. Приједлог за изрицање мјере полицијско упозорење



РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВЛАДА
МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА
ЦЕНТАР ЈАВНЕ БЕЗБЈЕДНОСТИ

Број:
Дана:

ОКРУЖНО ТУЖИЛАШТВО

ПРИЈЕДЛОГ
за изрицање мјере полицијско упозорење

На основу члана 88 став 4 Закона о заштити и поступању са дјецом и малољетницима у кривичном поступку („Службени гласник Републике Српске”, број 13/2010, 61/2013), предлаже се да се малољетнику _____ изрекне мјера полицијског упозорења, јер су испуњени услови из члана 22 став 2 овог Закона.

О Б Р А З Л О Ж Е Њ Е

(У образложењу навести податке о природи кривичног дјела, околностима под којима је дјело учињено и податке о ранијем животу малољетника)

Полицијски службеник

.....

Прилог 11. Одлука о изрицању мјере полицијског упозорења



РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВЛАДА
МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА
ЦЕНТАР ЈАВНЕ БЕЗБЈЕДНОСТИ

Број:
Дана:

На основу члана 88 став 6 Закона о заштити и поступању са дјецом и малољетницима у кривичном поступку (“Службени гласник Републике Српске”, број 13/2010, 61/2013) и члана 11 став 4 Правилника о примјени мјере полицијског упозорења („Службени гласник Републике Српске”, број 117/2010) доноси се

ОДЛУКА
о изрицању мјере полицијског упозорења

I

Малољетнику _____, рођен-а _____, с пребивалиштем у _____ због учињеног кривичног дјела из члана _____ става _____ тачке _____ кажњивог по члану _____ Кривичног закона Републике Српске („Службени гласник Републике Српске”, број 49/2003, 108/04, 37/06, 70/06, 68/07, 73/2010 и 1/2012) изриче се мјера полицијског упозорења, сходно одобрењу тужиоца да се она изрекне, јер дјело није довело до тежих посљедица, опасности или веће штете по друга лица, те малољетнику није до сада изрицана васпитна препорука или кривична санкција.

II

Малољетнику _____ је указано на неприхватљивост и штетност његовог понашања, последице које такво понашање може имати за њега, као и на могућност вођења кривичног поступка и изрицање кривичне санкције у случају поновног извршења кривичног дјела.

III

Сматра се да ће се овим упозорењем остварити сврха изречене санкције, те да малољетник убудуће неће чинити оваква или друга кривична дјела.

Име и презиме полицијског службеника

Прилог 12. Обавјештење о изреченој мјери полицијског упозорења



**РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВЛАДА
МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА
ЦЕНТАР ЈАВНЕ БЕЗБЈЕДНОСТИ**

Број:
Дана:

**ОБАВЈЕШТЕЊЕ
о изреченој мјери полицијског упозорења**

На основу члана 88 став 7 Закона о заштити и поступању са дјецом и малољетницима у кривичном поступку („Службени гласник Републике Српске”, број 13/2010, 61/2013), и члана 5 Правилника о примјени мјере полицијског упозорења („Службени гласник Републике Српске”, број 117/2010), обавјештавамо Вас да је малољетнику _____ изречена мјера полицијског упозорења.

О Б Р А З Л О Ж Е Њ Е
(У образложењу се наводе разлози за изрицање мјере полицијског упозорења)

Полицијски службеник
.....

Литература

1. Бачановић, О., Јованова, Н.: *Превенција малолетничког преступништва у Републици Македонији (законски оквир, стратегија, превентивни програми, перспективе)*, зборник радова, Сузбијање криминала у оквиру међународне полицијске сарадње, Криминалистичко-полицијска академија, Београд, 2011.
2. Мацановић, Н., Грбић-Павловић, Н., Купрешанин, Ј.: *Малолетничка делинквенција – превенција и ресоцијализација*, Удружење наставника и сарадника Универзитета у Бањој Луци и Европски дефендологија центар, Бања Лука, 2016.
3. Митровић, Љ.: *Прекршајно право – материјално и процесно*, Паневропски универзитет Апеирон, Бања Лука, 2010. године.
4. Митровић, Љ.: *Улога органа старатељства у поступку према малолетницима*, Зборник радова са Међународног научног скупа “Кривично законодавство и превенција криминала”, Брчко, 15. и 16. априла 2011. године.
5. Митровић, Љ., Грбић-Павловић, Н.: *Улога полиције у поступку према малолетницима*, зборник радова, Сузбијање криминала у оквиру међународне полицијске сарадње, Криминалистичко-полицијска академија, Београд, 2011.
6. Митровић, Љ.; Грбић-Павловић, Н.: *Међународноправни стандарди и посебна начела поступка према малолетницима*, „Копаоничка школа природног права ПРАВДА И ПРАВО”, Зборник радова –XXIII сусрет ПРАВО И ПРОСТОР – Хармонизација и право на разлику, Правни живот, Том I, Удружење правника РС, Копаоник, 13–17. децембар 2010.
7. Пру, Ж.: *Канадски Закон о кривичном гоњењу малолетника*, Зборник радова „Кривичноправна питања малолетничке делинквенције”, Међународни научни скуп, Београд, 21. и 22. марта 2008.
8. Закон о заштити и поступању са дјецом и малолетницима у кривичном поступку („Службени гласник Републике Српске“, број 13/2010, 61/2013)
9. Закон о кривичном поступку Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број 53/2012)

10. Правилник о примјени мјере полицијског упозорења („Службени гласник Републике Српске“, број 117/2010),
11. Конвенција о правима дјетета (1989),
12. Правила Уједињених нација за заштиту малолјетника од неоснованог лишења слободе, тзв. Правила из Хаване (1990)
13. Стандардна минимална правила Уједињених нација за примјену судских поступака према малолјетницима, тзв. Пекиншка правила (1985).